

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 5. in 20. dne meseca, ter stane celoletno 8 kron, polletno pa 4 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Nekaj o carini.

Carina je imela v prejšnjih časih drug namen in drug pomen kakor danes. Prej se je pobirala od oseb za prestop na tuje ozemlje in od blaga za uvoz istega v tujo državo ali za prevoz skozi dotično državo. Namen carine je bil pridobiti dotični državi, deželi ali mestu sredstva za vzdrževanje cest, mostov, pristanišč, vodnih potov in drugih prometnih sredstev. Ponekod so morali plačevati carino tudi zato, da so dobili varstvo osebe in blago v tuji državi.

Kakor je iz gorenjega razvidno, so prej imele ne samo države, ampak tudi posamezne dežele in mesta pravico, pobirati carino. To je danes skoraj po vseh kulturnih državah odpravljeno in si prisvajajo države same izključno carinsko pravico. Namen carine je danes dvojni: zasigurati državi dohodkov in varovati cene naših agrarnih (poljedelskih) ter industrijskih pridelkov in izdelkov pred močno inozemsko konkurenco. To varstvo se doseže na ta način, da se z visoko carino obloži tak pridelek in izdelek tuje države, ki ga je pri nas dobiti v zadostni meri. Če je na pr. v Avstriji cena enega stota pridelka A 100 K, kojega sosedna Italija lahko prodaja po 90 K, potem varuje država koristi svojih pridelujočih državljanov prav, ako naloži na en stot pridelka A vsaj 10 K carine. Potem istega pridelka tudi sosedna Italija ne more dati ceneje kot po $90 + 10 = 100$ kron.

Seveda imajo od carine dobiček pravzaprav le pridelujoči in izdelujoči sloji, škodo pa kupujoči konzumentje, ker se s tem cene umetno vzdržujejo.

Po tem ali varuje carina cene poljedelskih pridelkov ali industrijskih izdelkov se imenuje agrarna ali industrijalna carina.

Dalje delimo carino v importno, eksportno in transitno.

Importna (uvozna) carina, ki je danes po vseh državah najvažnejša, se pobira od blaga (ne od oseb),

ki se iz tujih držav k nam uvaža. V prvi vrsti je importna carina poklicana varovati domače poljedelstvo ter industrijo pred inozemsko konkurenco.

Eksportne carine sedaj nimajo več vse države. Pri nas v Avstriji je še ohranjena, nima pa več toliko namena zasigurati državi dohodkov, nego je le bolj upravna določba. Pobira se namreč od raznih surovin, kakor na pr. od cunj in drugih odpadkov za izdelovanje papirja. Z eksportno carino, ki se pobira od stvari, ki se iz države izvažajo, se hoče preprečiti izvoz za našo industrijo važnih in potrebnih surovin.

Transitno carino, ki je danes skoraj povsod odpravljena, je bilo treba plačevati od blaga, ki se je iz inozemstva peljalo skozi našo državo v tretjo tujo državo na pr. iz Italije skozi Avstrijo v Nemčijo. Transitno carino bi imela dobiti v tem slučaju Avstrija. Odpravili so jo pa, ker je prosti promet zelo ovirala.

Carina ni za vsako blago in za vsako državo enaka. Višina carine je odvisna od potrebe, varovati ceno tega ali onega domačega blaga, in pa od prijateljskih odnošajev s prizadeto tujo državo. Za pobiranje carine obstoje takozvani carinski tarifi, iz kojih je razvidna carina posameznemu blagu za razne države. To so carinski tarifni postavki.

Posebne carinske tarifne postavke določajo za posamezne države tarifne pogodbe, s katerimi se daje tej ali oni državi posebne olajšave in ugodnosti.

Naravno bi se imela določiti in pobirati vsa carina na meji, in sicer takoj po uvozu v državo ali precej po izvozu iz nje. Temu pa ni tako, kajti če bi se hotelo vse to na meji opravljati, bi se tam velikansko blaga nakopičilo in bi to prosti promet obtežilo ali sploh oviralo. Da se temu odpomore, se zlasti od stvari, ki se prevažajo kot železnično ali poštno vožno blago, odmerja in pobira importna carina ne samo na meji, nego tudi po raznih carinskih uradih, ki obstoje po državi po večjih trgovskih ali prometnih centrih.

Carinska uprava v Avstriji je naslednja: Vodstvo uprave ima v rokah finančno ministrstvo, kot osrednja carinska oblast in tretja inštanca. Podrejena so mu finančna deželna ravnateljstva kot druga inštanca ter finančna okrajna ravnateljstva in finančni inspektorati kot prva inštanca.

Prave izvršilne oblasti, ki carino neposredno odmerjajo in posredno ali neposredno tudi pobirajo, so carinski uradi. Kjer so le-ti preveč z delom obloženi ali kjer to zahtevajo trgovske in prometne koristi, se carinskim uradom prideliyo takozvane carinske ekspoziture, ki so navzunaj pravzaprav samostojni uradi, v resnici so pa administrativno le oddelki pravih carinskih uradov.

Carinski organi so finančni stražniki in njim nadrejeni uradniki.

Avstrijske sodne oblasti.

(Nadaljevanje).

4. Najvišji sodni dvor na Dunaju.

Najvišje sodišče v avstriji je najvišji sodni dvor na Dunaju, ki je nastal l. 1848. namestu prejšnjega justičnega urada. Organizacija je dana najvišjemu sodnemu dvoru s cesarskim patentom od 7. avgusta 1850, šte. 325 drž. zak. Pravilni naslov te najvišje sodne instance je pravzaprav: „Najvišji sodni in kasacijski dvor na Dunaju“, vendar se po navadi imenuje kot najvišja civilno-sodna oblast: najvišji sodni dvor, kot kazensko-sodna oblast pa: kasacijsko sodišče.

Delokrog ima najvišje sodišče za celo avstrijsko cesarstvo. Obstoji pa iz enega prvega in enega drugega predsednika, iz 5 senatnih predsednikov ter 48 svetnikov. Prideljenih je seveda primerno število pomožnih in pisarniških uradnikov.

Sodstvo izvršuje najvišji sodni dvor, kakor vsi drugi sodni dvori v senatih, katerih so štiri vrste:

1. polni senat ali polni svetovalstveni zbor, kojega se vdeleže vsi člani najvišjega sodišča; ta polni senat sklicuje v posebno važnih stvareh predsednik ali njega namestnik;

2. plenarni senat, kateremu so odkazani posebni posli naštetih natančno v zakonu; sestoji iz vsaj 15 članov, všteti predsednika samega;

3. močnejši senat, ki sodi v važnejših stvareh kakor na pr. zaradi razveljavljenja zakona i. dr., ima predsednika in 10 članov;

4. navadni senat, ki odločuje v zadnji instanci navadne pravde, pa ima predsednika in 6 članov.

O čem ima najvišje sodišče soditi: o vseh stvareh, o kojih so sodila okrožna sodišča, deželna ali višja deželna sodišča v drugi instanci ali pa višja deželna sodišča v prvi instanci, kakor na pr. pri sindikatnih tožbah.

Zaradi ložjega razumevanja napravimo v sledečem pregled inštanc v raznih stvareh:

Najprej opozarjamo na delitev sodnih odločb v dve vrsti: v sodbe in v sklepe. Sodbe so sodne odločbe, ki se izdajo na tožbe, sklepi so pa rešitve navadnih predlogov, oziroma prošenj. Važnejše so seveda sodbe.

Inštančna pot za civilne sodbe, če se prične stvar na okrajnem sodišču, je: 1. okrajno sodišče, 2. deželno (okrožno) sodišče, 3. najvišji sodni dvor na Dunaju. Če se je pravda začela pri sodnem dvoru pa: 1. deželno (okrožno) sodišče, 2. višje deželno sodišče, 3. najvišji sodni dvor na Dunaju.

Isto inštančno pot kakor sodbe imajo tudi sklepi samo s tem razločkom, da gre lahko vsaka sodba skozi vse tri inštanice, dočim je pri sklepu pritožba zoper odločbo druge inštanice nedopustna, če je le-ta sklep prve instance potrdila. Pritožba zoper sklepe na tretjo inštanico je torej le tedaj mogoča, če je druga inštanca drugače odločila kakor prva.

Drugačna je stvar pri kazenskih stvareh. Kjer je kot prva inštanca odločilo okrajno sodišče bodisi s sodbo, bodisi s sklepom. Tam je dopustna pritožba samo na deželno (okrožno) sodišče. Tretje inštanice tu ni.

Zoper kazenske sklepe deželnih (okrožnih) sodišč se pritoži na višje deželno sodišče kot zadnjo stopinjo, istotako proti sodbam, če je naperjena pritožba samo proti izreku o visokosti kazni. Zoper izrek o krivdi je pa druga in zadnja inštanca kasacijski dvor na Dunaju.

To so sodišča, ki imajo razsojati zasebno-pravne in kazensko-pravne stvari med navadnimi državljani.

Sedaj preidemo najprej k enakim sodiščem za posebne stanove in kraje, potem pa še k javno-pravnim sodiščem. K prvim štejemo najvišji dvorni maršalni urad, borzna razsodišča in konzularna sodišča, k drugim pa upravni sodni dvor (upravno sodišče), državno sodišče in državni sodni dvor (za ministrske obtožbe).

(Dalje prihodnjič).

O prisilnem zavarovanju v Švici.

Pod prisilnim zavarovanjem razumemo dolžnost vsakega državljana, se dati zavarovati. Tako zavarovanje se razteza bodisi na nepremičnine ali poslopja, bodisi na premičnine (pohištvo, zaloge blaga itd.), bodisi za življenje, zoper bolezni, nezgode i. dr. Pri nas v Avstriji imamo prisilno zavarovanje samo za slučaj bolezni potom okrajnih bolniških blagajn in pa zoper nezgode, a še te dve vrsti prisilnih zavarovanj sta omejeni na gotove kategorije ljudi kot delavci, zasebni uslužbenci itd. Splošnega prisilnega zavarovanja, ki bi v tej ali oni zavarovalni panogi vezalo vse državljane brez izjeme, v Avstriji nimamo.

V tem oziru so Švicarji, zlasti v kantonu (provinci) Glarus daleč pred nami. Tam namreč obstoji splošno prisilno zavarovanje, po katerem morajo biti zavarovani

vana vsa poslopja (imobilije) pa tudi vse premičnine (mobilije); imamo torej takozvano imobilijarno in mobilijarno prisilno zavarovanje.

Prve vrste zavarovanje je v kantonu Glarus že staro, mobilijarno pa so uvedli leta 1895.; ravno takrat so ustanovili tudi državno mobilijarno zavarovalnico. Zavarovane je moral imeti vsakdo svoje premičnine ali pri državni ali pri kateri drugi že prej obstoječi mobilijarni zavarovalnici.

Državni zavarovalnici, ki je bila spočetka seveda vsled ustanovnih stroškov pasivna, so zasigurali dohodke s posebnim zakonom, glasom katerega je morala starejša imobilijarna državna zavarovalnica mlajši mobilijarni odstopati vsako leto polovico svojih letnih prebitkov, toliko časa, da je imela mobilijarna pol milijona rezervnega zaklada. Tega pol milijona so dosegli v desetih letih. Po končnem računu leta 1905 je namreč imela mobilijarna zavarovalnica 503.000 frankov rezervnega zaklada, h kojemu je imobilijarna prispevala v vseh desetih letih 401.602 franka.

Prvo leto je bilo 9 milijonov frankov zavarovanega kapitala, leta 1905 pa že 28 milijonov, to je skoraj ena tretjina vseh premičnin. Ostali dve tretjini sta zavarovani pri zasebnih zavarovalnicah.

Kako dobro upliva na znižanje premij prisilno zavarovanje v zvezi z državno zavarovalnico, se razvidi iz tega, da se plača v kantonu Glarus premije samo 0.75^{0/00} torej za 1000 zavarovanih frankov nič več kot 75 centesimov, ali po našem za 1000 zavarovanih kron 75 vinarjev. Kljub tako nizkim premijam so znašali dohodki državne mobilijarne zavarovalnice v prvih 10 letih 155.223 frankov dohodkov, izdatki za pokritje škode vsled ognja in za upravne stroške pa 154.131 frankov, torej 1092 frankov čistega prebitka. Pred letom 1895. so znašale zavarovalne premije po 2^{0/00} in še več, torej trikrat toliko kot sedaj. Zavarovancem se s tem znižanjem premij od 2^{0/00} na 0.75^{0/00} prihrani v celem kantonu Glarus na leto nič manj kot 20.000 frankov. Ta prihranek se bo pa sedaj znatno zvišal, ker je kantonska uprava sklenila, premije od letos naprej še bolj znižati, namreč od 0.75^{0/00} na 0.50^{0/00} torej za eno tretjinko.

Kako krasni so ti uspehi malega kantona Glarus in koliko bi se dalo na tem polju pri nas na Kranjskem napraviti, se da posneti iz primerjanja kantona Glarus z deželo Kranjsko: Glarus ima 691 m² površine in okoli 34.000 prebivalcev, Kranjska pa 9955 m² površine in okoli 500.000 prebivalcev.

Razne vesti.

Osebnosti. Cesar je podelil poveljniku deželnega orožništva na Kranjskem, g. Rudolfu Riedlingerju plemstvo s pridevkom „Kastrenberg“. — Za okrajnega glavarja v Kočevju je imenovan okrajni glavar iz Kamnika, baron Schönberger. Vodstvo okrajnega glavarstva v Kamniku dobi deželnovladni tajnik g. Ivan Kresse. — Za policijskega komisarja v Trstu je imenovan g. Alojzij Gustin.

Kmetska županska zveza je imela v soboto, dne 29. septembra svojo odborovo sejo. Pri tej se je sklenilo med drugimi notranjimi stvarmi tudi sledeče: 1. Odobrila se je končno kupna pogodba zaradi lista „Občinska uprava“; 2. napravil se je načrt za agitacijo v razširjenju lista; 3. sklenilo se je dalje, da se obrne županska zveza na kranjski deželni odbor in na prezidij deželne vlade, da se pošiljajo vse važne odredbe teh oblasti uredništvu „Občinske uprave“ v prijavo, in 4. da „Zveza“ pristopi poštnohranilničnemu prometu.

Novi župan na Bledu. Namesto odstopivšega g. župana Peternela je sedaj izvoljen blejskim županom g. Ivan Pretnar.

Korno poveljništvo v Ljubljani. Od večih strani se poroča, da je vojno ministrstvo v pogajanjih z mestno občino ljubljansko zaradi prostorov za korno poveljništvo, ki je nameravajo v Ljubljani ustanoviti. Korno poveljništvo, ki je sedaj za naše dežele v Gradcu, bo baje zato v Ljubljani potrebno, ker bodo prihodnjo spomlad l. 1907. obmejne posadke in čete proti Italiji znatno pomnožili ter se ne bo dalo pripravno in uspešno voditi in nadzirati vse vojaštvo od graškega kornega poveljništva, ki bo še ostalo v Gradcu, tako da bo ljubljansko poveljništvo novo. Spomladi bodo sedaj v Ljubljani garnizujoči domobranski polk štev. 27, pomaknili najbrže na Goriško.

Volitve v okolici Celjski so se vršile dne 1. in 2. t. m. čisto mirno. Nemci se jih v nobenem razredu niso vdeležili. — Stvar novega odbora bo okrepiti slovenski življ v okolici tako, da bodo po preteku treh let Slovenci stopili zmage zavestni v volilni boj, ki nam takrat ne bo prihranjen. Za to je pa treba programa in sistema! Izvoljeni so sledeči: v tretjem razredu: gg. Matevš Glinšek, Jožef Jezernik, Iv. Radej Franc Samec, Franc Lipovšek, Ferdinand Gollogranc, Franc Pušnik, za namestnike: Anton Male, dr. Vekoslav Kukovec, Josip Kosi, Anton Zaveršek; v drugem razredu: gg. Peter Majdič, Avgust Sušnik, Mihael Levstik, Janez Mirnik, Anton Pintar, Jak. Janič, dr. Josip Šernec, Jakop Videmšek; za namestnike: gg. J. Planinšek, Matija Mlakar, Andrej Bobnič; v prvem razredu: gg. Fr. Ogradi, dr. Anton Božič, Janez Samec, Anton Fazarinc, Jernej Čečko, Jernej Kumer, Franc Confidenti, Franc Klinar; za namestnike: Franc Velušek, Miha Kodela, Janez Krušič in Jakop Omladič.

Prestavljen je deželnovladni konceptni praktikant g. Henrik Steska od okrajnega glavarstva ljubljanskega v Radovljico, deželnovladni konceptni marki Gozani pa pride od deželne vlade k okrajnemu glavarstvu v Ljubljani.

Okrajni šolski svet za goriško okolico se je poprijel hvalevredne navade, da izdaja leto za letom poročila o šolskem stanju v tem okraju. Ravnokar je izšlo tudi poročilo o stanju ljudskega šolstva v okraju goriškem za leto 1905—1906, katero prinaša lepe in zanimive razprave, kako nuj sodeluje šola v boju proti alkoholizmu (nadučitelj Fr. Bajt), o branju v ljudski šoli od 1. do 8. šolskega leta (nadučitelj Ed. Prinčič) in izvadek iz kronike ljudske šole v Kanalu (nadučitelj Al. Verč). Zatem so navedeni člani deželnega in okrajnega šolskega sveta kakor tudi predsednik krajnih šolskih svetov, osebno stanje okrajnega učiteljstva in šolske mladine v okraju. Vsakega prijatelja našega ljudstva in ljudskega šolstva bode ta knjižica gotovo razveselila, ker se da iz tam podanih podatkov nedvojbeno posneti lep napredek.

Zapisnik o volitvi občinskega starešinstva in župana morajo v smislu § 42. obč. volilnega reda pod-

pisati vsi odborniki, ki so se volitve vdeležili in ne kakor se podpisuje običajne sejne zapisnike samo župan, dva odbornika in zapisnikar.

Otvoritev karavanske železnice se je vršila 30. septembra. Nova proga je Beljak-Podrožica-Jesenice, potem pa Jesenice-Celovec. K slavnosti je udeležence s Kranjskega pripeljal v Beljak posebni vlak, ki se je odpeljal z ljubljanskega državnega kolodvora ob 6. uri 20 minut zjutraj. Bilo je le kakih 10 Slovencev. Po dohodu v Beljak je bil ob 10. uri v slovesno okrašenih kolodvorskih prostorih zajuterk slavnostnim gostom. Pogled v Beljak je pokazal vsenemško demonstracijo: vse polno frankfurtaric. — Slavnostni otvoritveni vlak se je odpeljal z beljaškega kolodvora ob 11. uri 20 minut dopoldne. Osebnost je bil navzoč železniški minister dr. Derschatta. Bilo je navzočih jako malo državnih poslancev. Opaziti je bilo slovenska državna poslanca dvornega svetnika Frana Šukljeja in dr. Ferjančiča. Kranjski deželni odbor je zastopal g. Peter Grasselli, kranjsko deželno vlado deželni vladni svetnik pl. Laschan, dalje je bilo videti ljubljanskega divizijskega poveljnika generalmajorja Dillmanna, radovljiskega okrajnega glavarja pl. Detelo, jeseniškega župana g. dr. Kogoja, župnika g. Zabukovca, zdravnika dr. Jeločnika, ravnatelja kranjske industrijske družbe gg. Notta in Trappena, izmed državnih poslancev še gg. opata Baumgartnerja, Doberniga, Sylvestra in Steinwenderja.

Nov prometni red na železnicah. Predpisi za opravljanje službe na železnicah so bili že dolgo časa zelo pomanjkljivi, in največ nezgod ter velikih nesreč se je pripetilo na železnicah vsled te pomanjkljivosti. Zato je železniška uprava uvedla nov prometni in signalni red, ki je stopil dne 1. t. m. v veljavo. Glavne določbe tega prometnega in signalnega reda so: Vožni signali (znamenja) se dajejo s tremi barvami: bela pomeni prosto vožnjo, zelena počasno vožnjo in rdeča stoj. Te tri barve se bodo rabile samo za vožnjo, a za drugo se bodo uvedle drugačne barve na pr. modra in druge. — Električni signali z zvonci so se priprostejše vredili in so njih število kolikor mogoče skrčili. — Stroj bo odslej imel vlak po potrebi štiri, dva spredaj, dva zadek. — Največjo vožno hitrost, ki je znašala doslej splošno za osebne vlake 80 km, za tovarne pa 40 km na uro, bo sedaj za vsako železnico posebej določalo železniško ministrstvo z ozirom na trdnost stavbe. — Zelo natančno so končno izdelani predpisi, v kateri oddalji smejo vlak drug za drugim voziti v ogib kakemu trčenju. Pričakovati je, da se bo odslej prigodilo manj nesreč, kakor pa prej.

Slovenski župani, varuhi in gojitelji slovenskega jezika! Državna poštna uprava namerava odpraviti dosedanje poštne vožnje s konji ter uvesti mesto nje vožnje z avtomobili. Avtomobili vozijo po navadnih cestah s hitrostjo železniških vlakov ter bodo tako urejeni, da bode v njih prostora za 10 do 12 oseb. Iz tega je razvidno, da bodo pošte z avtomobili takorekoč nadomestovale za osebe železnico ter ljudstvu mnogo več koristile, nego dosedanje vozne pošte s konji. Edina zapreka bode avtomobilom, vsaj nekaj časa, plašljivost konj, a ta se da z ozirom na to, da bodo vozili avtomobili ob določeni uri, znatno omejiti, osobito, če se bode dalo avtomobilu o pravem času primerno znamenje, naj vstavi. Na dosedanjih poštah vozovih so bili iz večine napisi samo nemški, in če so bili dvojezični, so djali slovenščino na drugo mesto in še tu z manjšimi črkami, kakor da smo mi manj vredni narod. Sedaj je čas, da občine zahtevajo, naj

dajo na avtomobile povsod brez izjeme le slovenske napise. Ker vabijo politične oblasti župane, naj se o vožnji pošte z avtomobili izjavijo, se jim ponuja najlepša prilika staviti vladi odločni in neprekljicljivi pogoj, da dovoli občina vožnjo z avtomobilom v njenih mejah le tedaj, če bodo napisi na njih samoslovenski. Le v mešanih okrajih, n. pr. v Cmureškem in Marenberškem okraju naj se na nje denejo dvojezični napisi z enakovelikimi črkami in sicer slovenščino na prvem ter nemščino na drugem mestu. Ta zahteva pa se mora v dotični zapisnik tudi zapisati, drugače nima nobene veljave. Ne zamudite te lepe priložnosti, pokažite, da se Slovenci po vas zavedamo svoje narodnosti. Vi imate moč v svojih rokah, uporabite jo na korist in čast svojega naroda. Ne zanašajte se na državne poslance, ki nimajo v ti zadevi zaslombe, če se vi ne oglasite! V okrajih, kjer so se župani o vožnji pošte z avtomobili že izjavili ter so morebiti na sramoto našo to zahtevo opustili, naj vložijo občine takoj svojo naknadno zahtevo pismeno po katerem državnem poslancu v roke trgovskega ministrstva na Dunaj. Ko so se delale železnice smo to zahtevo v svoji nezavednosti prespali, tokrat bodimo čuječi, saj nam daje člen XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 l. vso pravico, svoj jezik čuvati in gojiti, katere pravice nam ne sme nikdo kratiti.

Album Kranjske. Društvo za promet tujcev na Kranjskem namerava po tvrdki „Photorel & Co.“ v Curihi izdati krasen album o najlepših krajih Kranjske v 10.000 izvodih. Album bi tvrdka razposlala po vsem svetu. Stroški bi znašali za to 4000 K.

Občinski računski zaključek. Finančna ravnateljstva zahtevajo od nekaterih občin, da se jim predloži letni računski zaključek. Ta zahteva pa je glasom odločbe upravnega sodišča od 9. decembra 1903, števil. 12.730 popolnoma neopravičena. Občine so namreč dolžne dajati državnim oblastim razna pojasnila, toda ne taka, ki se tičejo njih premoženjske uprave.

Brezobrestna posojila na Spod. Stajerskem. Za novo nasajenje po trtni uši uničenih vinogradov je dobilo brezobrestna posojila v okraju:

Brežice	71	vinogradnikov skupaj	34.800 K
Kozje	20	"	10.100 K
Sevnica	28	"	10.000 K
Šmarje	23	"	10.000 K
Konjice	4	"	3.600 K
Maribor	98	"	71.200 K
Št. Lenart	34	"	22.500 K
Slovenska Bistrica	74	"	38.200 K
Ptuj	112	"	50.500 K
Rogatec	24	"	10.000 K
Ormož	152	"	65.000 K
Ljutomer	58	"	25.000 K
Gornja Radgona	64	"	800 K

Znižanje postavne obrestne mere. Vlada kani znižati postavno obrestno mero za vse pravne posle v področju državlanskega prava od 5% na 4% in za posle v področju trgovinskega prava od 6% na 5%. Gremij trgovcev v Gradcu je predal vladi spomenico, v kateri svetuje, naj se določi ena sama obrestna mera za posle v področju državlanskega in trgovskega prava in sicer na 5%, ker nikakor ni umestno, da bi postava dajala privatnikom v tem oziru večje ugodnosti nego pa trgovcem.

Važna odredba za neaktivno moštvo deželne brambe. Od leta 1907 nadalje izvrši se velika izprememba glede poziva k orožnim vajam deželne brambe. Vsakemu bo dano na prosto voljo, izbrati si termin, čas, ki se mu bode zdel zato najpripravnější. Dosedanji čas, v katerem so se vršile tri dobe orožnih vaj,

se opusti. Odslej bodo pri vseh domobranskih polkih določeni stalni roki za orožne vaje od srede marca, oziroma aprila, do srede septembra. Vsakdo, ki bo na vrsti, da ga zadene orožna vaja, si bo lahko izvolil tak čas, ko mu bode mogoče oditi od doma. Določeno je, naj se vsak že do konca meseca decembra prijavi pri županstvu svojega bivališča ter naznani, kdaj želi, da se ga pozove k vajam. V času od srede julija do srede avgusta, smeli bodo biti pozvani na vaje le oni, ki so se zato prostovoljno oglasili. (Takih pač ne bo mnogo!) Določeni termini so: pri domobranskem pešpolku štev. 4 (Celovec) ter domobranskih strelskih polkih 15. maj, 15. junij, 15. julij in 15. avgust; pri ostalih domobranskih polkih pa: 15. marec, 15. april, 15. maj, 15. junij in 15. julij. Jesenske vaje pričenjale se bodo sredi avgusta. — To je najnovejša naredba domobranskega ministrstva. K temu pripomnimo, da je velika zmeta, kdor misli, da je to kaka posebna olajšava. To je past, da se ne bo mogel nikdo — pa naj bo še tako opravičen — izogniti orožni vaji. Tista tolikrat dana ministrova obljuba, da se bode vojaška vaja domobrancev v 12. letu opustila, postane vsled te naredbe iluzorna. Vsak bo dobil mesto ugodne rešitve na prošnjo stereotipen odgovor: pa bi si bil izvolil in izbral termin, ki bi ti bil ugajal!

Umrl je v Konjicah tamošnji bivši večletni župan in načelnik okrajnega zastopa dr. Mihael Lederer, doslužen odvetnik.

Volilna pravica učiteljev. Aktivna volilna pravica pristoji vsakemu z dekretom nastavljenemu učitelju, vsake javne ljudske in meščanske šole ne glede na to, koliko je star. Tako je razsodilo državno sodišče s razsodbami od 16. aprila 1883, štev. 391, od 15. oktobra 1884, štev. 179 in 180 ter od 27. aprila 1892, štev. 97 in 98. Če je tak učitelj še nedoleten, voli zanj njegov postavni zastopnik, oče ali varh.

Centralna zadružna blagajna. Dne 19. m. m. je zborovala na Dunaju pod predsedništvom finančnega ministra dr. Korytowskega enketa zaradi osnovanja centralne zadružne blagajne. Enkete se je vdeležilo tudi mnogo državnih poslancev. Finančni minister je v svojem govoru povdarjal, da bode ta nova institucija imela ta namen, da preskrbi kmetijstvu in mali obrti potrebni bankovni kredit. Novi zavod bode spajal vse zadružno posojilništvo ter bode tako uresničil misel vzajemnosti. Nova institucija bode zadruga ter se bode vsled tega kaj lahko pripojila kot nov člen k že obstoječim deželnim zvezam; državna udeležba na novi instituciji bode v obliki zadružnika. Država si ne bode lastila jerobstva ne nad novim zavodom, ne nad zadružništvom, želeč mu prost razvoj in utrdbo kredita.

Sestanek zastopnikov avstrijskih nemških mest, ki se je vršil od 23. do 28. m. m. v Welsu, je imel na programu sledeče točke: O preustrojitvi občinskih, okrajnih in deželnih doklad (poročevalec Rihard Harkup, občinski svetnik v Št. Hipolitu). — O davku na prirastek vrednosti pri stavbiščih (poročevalec dr. Rus, mestni svetovalec v Toplicah). — O dopisu ministrskega predsednika glede izboljšanja državne uprave (poročevalec dr. Schauer, župan v Welsu). — Predlog, da se izda državni zakon za ogled živine in mesa (poročevalec poslanec dr. Funke, župan v Litomeřicah). — Predlog, da se prepovejo dirke z avtomobili po javnih cestah (poročevalec dr. pl. Benak, mestni svetovalec v Welsu). — Kako naj oskrbujejo občine zavarovanje občanov proti ognju? (poročevalec poslanec Albrecht iz Cvitove). Te točke so po našem prepričanju najvažnejše ter pomenljive tudi za kmetijske in druge občine brez lastnih statutov. Po možnosti bomo priobčevali posamezna poročila bodisi v celoti, bodisi v

odlomkih. Posebno zanimivo čitati bo predavanje poslanca Albrechta, kako naše ljudstvo varovati pred raznimi nepoštenimi zavarovalnimi agenti na ta način, da ljudje ne bodo več po agentih občevali z zavarovalnico, nego da jim bo to oskrboval občinski urad. — Na sestanek je poslalo tudi trgovinsko ministrstvo svojega zastopnika, ki bo dal iz tega resorta potrebna pojasnila.

Računski zaključek mestne občine Dunaj. Dunajsko mestno knjigovodstvo je zaključilo svoj glavni račun za l. 1905. Redni in izredni dohodki znašajo 146.955.314 K, redni ter izredni izdatki pa 143.777.908 K. Aktiva stalnega prvotnega premoženja znaša 571.287.700 K, pasiva pa 561.267.087 K, tako da ostane čiste aktive 10.070.612 K. Čista aktiva tekočega občinskega premoženja torej znaša 39.832.385 K, občinska posest je vredna 261.260.000 K. Mestne plinarne so doprinesle 5.508.542 K čistega dobička, mestne elektrarne 2.582.689 K. Mestne železnice pa so imele 25.964.000 K dohodkov, ves prebitek znaša 3.090.470 K. — Gospodarstvo na Dunaju je v resnici prav uzorno in hodi iz raznih evropskih glavnih mest proučevati način dunajskega občinskega gospodarstva.

Društvo šleskih občinskih uradnikov je imelo minoli mesec v Opavi svoj redni občni zbor. Pri tej priliki se je na predlog občinskega kancelista Maierja sklenilo pri železniškem ministrstvu vložiti peticijo, da se na železnicah dovolijo občinskim uradnikom enake ugodnosti kakor državnim. Da se tej peticiji zasigura uspeh, se je isto poslalo v sprejetje tudi občnemu zboru osrednjega društva avtonomnih uradnikov na Dunaju, ki je zboroval dne 9. septembra t. l.

Vprašanja in odgovori.

66. Vprašanje: Županstvo St. J. ob T.

V občini imamo človeka, ki bi se rad kot samouk učil občinskega tajništva. Kakšne knjige bi mu služile v pomoč, in kje je iste dobiti? In če je nemščina pri občinskem tajništvu potrebna, katere knjige bi naj rabil, da si spopolni nemški jezik, ker nekoliko že zna v govoru in pisavi? Se li kje nahaja za občinske tajnike kakšen kurz?

Odgovor:

Občinskemu tajništvu se priučiti kot samouk, je težka, skoraj nemogoča stvar. Vašemu tajniškemu kadidatu bi svetovali, da se v prvi vrsti priuči pravilne slovenščine, dalje, da čita dan za dnem slovenske časnike, se še posebej bavi s članki, ki se tičejo javnega življenja in pri tem išče za nerazumljive stvari razjasnila pri kaki zmožni osebi (župniku ali učitelju). S to podlago se lahko loti našega lista, ki ga bo potem docela lahko umeval. Svetujemo sicer, da začne takoj z našim listom in da si stvari, ki jih spočetka ne razume, zaznamuje za poznejši čas. Opozorjamo Vas, da bomo vedno prinašali poučne članke iz te ali one stroke tajniškega poslovanja.

Slovenske knjige s poukom za tajnike nimamo. Pomagalo bi Vam morda »Občinski red«, ki ga je spisal g. dr. Dečko v Celju. Knjigo je dobiti v »Zvezni trgovini« v Celju (prej Dragotin Hribar). Nemških knjig je mnogo, a svetujemo Vam: Haemmerle: »Handbuch für die Gemeinde«, izšla v Manzovi zalogi na Dunaju in pa Friedrich Leiter: »Die Gemeindeverwaltung«, izšla v zalogi Moritza Perles na Dunaju. Prva knjiga, ki je zelo obširna, stane 10 K, druga pa 6 K. Naroči Vam jo lahko vsaka knjigarna.

Nemščina po našem mnenju občinskim funkcionarjem, ker so prosto voljeni, ni potrebna. Če bi se smelo zah-

tevat od župana ali svetovalcev znanje nemščine, bi moral občinski zakon določati, da se taki, ki nemškega ne znajo, ne smejo voliti. Tega pa postava ne prepoveduje, torej sledi iz vsega sklep, da županu in svetovalcem ni treba znati nemščine. Če gremo tako korak za korakom naprej, pridemo do zaključka, da nemščina tudi tajniku ni neobhodno potrebna, — pač pa je dobro, če nemško vsaj toliko zna, da razume, kar bere. V govoru ali pisavi je pa nemščina za tajnika slovenske občine popolnoma nepotrebna. Citajte v našem listu dopise iz Kokarij, ki smo jih že objavili v zadnjih številkah!

Knjige, iz katerih se da priučiti najpotrebnejše iz nemščine, vam naj pove kateri gospod učitelj, do katerega se zaupno obrnite!

Za občinsko tajništvo ni samostojnih kurzov. Kolikor nam je znano, obstoji za učence orglarske šole v Celju poseben celoleten tečaj za tajništvo, ki pa menda ni pristopen drugemu, kakor orglarskim učencem. Obrnite se na vodstvo šole!

67. Vprašanje: Gospod V. P. v Š.

Pri okrajnem sodišču v R. vodi kazensko preiskavo zoper nekega uglednega našega občana J. sodni pristav, ki po mnenju obdolženega J. ni popolnoma nepristranski ali pravzaprav obdolženemu osebno sovražen. Kakšno sredstvo svetujete g. J., da se preiskava odzame sodnemu pristavu?

Odgovor:

Svetovalstvena zbornica deželnih in okrožnih sodišč, ki ima kazenske proizvodbe in preiskave nadzorovati, je opravičena izročiti preiskave v posameznih kazenskih slučajih okrajnim sodiščem, kjer se po navadi poverijo pristavom. Po §. 12. odst. 2 kazensko-pravdnega reda je pa svetovalstvena zbornica primorana, preiskavo odvzeti okrajnemu sodišču ter jo izročiti pravemu preiskovalnemu sodniku (pri deželnem ali okrožnem sodišču), ako to predlaga obdolženec. Vaš gospod J. naj napravi navadno nekolekovano vlogo na pristojno deželno sodišče in naj predlaga, da se v smislu § 12. odst. 12. k. p. r. preiskava odvzame okrajnemu sodišču. Vzroka za ta predlog (pristranost sodnika) v vlogi ni treba navesti.

Vprašanje: Obč. tajnik I. P. v Št. P.

Posestnik A. je stavil v loterijo. Poslal je v nedeljo svojega devetletnega sina z loterijskim listkom h kolekturi, da poižve, če je kaj zadel. Fant je ta posel opravil in zvedel, da je oče zadel okoli 800 K. Ko se je ves vesel vračal, je vložni listek (riskont) zgubil. Kaj je storiti A—u?

Odgovor:

V Vašem slučaju je mogoče dvoje: 1.) ali je od fanta izgubljeni listek prišel kakemu najditelju v roke, 2.) ali pa je sploh izgubljen.

V slučaju 1.) bo pošten najditelj na vsak način listek kot izgubljen ozir. najden položil pri kolekturi, ki je listek izstavila in ki ima tudi dobiček izplačati. V tem slučaju bo A. seveda svoj denar dobil, plačati bo moral najditelju 10% dobitka — torej od 800 K znesek po 80 K. Mogoče pa pride listek v roke nepoštenemu človeku, ki bi hotel dobiček goljufivo vzdigniti. Da se to ne zgodi, naj A. obvesti kolekturo, kjer je stavil, da je listek zgubil, seveda če ve listkovo številko ali če jo more s pomočjo kolektanta dognati, kar se ponavadi lahko zgodi.

Če je pa listek sploh izgubljen, potem A. tudi ne bo nikdar prejel dobitka, kajti amortizacija loterijskega listka je nedopustna. Amortizacija ima namen doseči: a) da sodišče loterijski listek razveljavi, b) da na podlagi tega razveljavljenja dobi izgubitelj pravico terjati namesto izgubljenega listka duplikat. Sodnijska amortizacija je dokončana najhitreje v enem letu, šest tednih in treh dneh, torej v 13 $\frac{1}{2}$ mescih. Po preteku tega časa bi torej bil s

sodnijsko amortizacijo listek razveljavljen. V zmislu § 23 loterijskega patenta od 13. marca 1813 je pa itak vsak listek sam ob sebi razveljavljen, če se v teku treh mesecev, odkar je bilo zanj določeno vlečenje števil, ne predloži kolekturi in denar ne vzdigne. Sodnijska amortizacija v razveljavljenju listka je torej prepozna.

Amortizacija v dosego duplikata je pa po §§ 15, 22 in 23 loterijskega patenta nedopustna.

Če se torej listek ne najde, za A—u ni pomoči.

68. Vprašanje: Gosp. A. B. župan v V.

Katere določbe veljajo za prestop vere?

Odgovor: V prvi vrsti je tu merodajen člen XIV. osnovnih državljskih zakonov od 21. decembra 1867. št. 142 dr. zak., ki pravi: »Vsakemu je zaja čena popolna prostost vere in vestie.

Z ozirom na ta čl. XIV. je izšel pozneje zakon od 25. maja 1868 št. 49 dr. zak., ki ima glede premenitve vere v bistvu sledeče določbe:

1.) otroci do izpolnjenega sedmega leta sledijo na vsak način veri svojih starišev; sami od sebe taki otroci vere ne morejo spremeniti, pač pa skupno s stariši; če torej stariši do otrokovega izpolnjenega sedmega leta prestopijo iz vere v vero, jim morajo slediti tudi še ne sedem let stari otroci;

2.) otroci od izpolnjenega sedmega do izpolnjenega štirinajstega leta ostanejo v veri, ki so jo prej imeli, tudi če starši prejšno vero zapustijo. Zakon namreč pravi, da se vera določena otroku (v zmislu odstavka 1.) ne sme spremeniti, dokler se otrok sam po lastni volji in prosti izbiri za to odloči. To prosto voljo daje postava po izpolnjenem 14. letu; torej

3.) otroci po izpolnjenem štirinajstem letu svojo vero prosto izbirajo.

Vendar obstoji tudi pri tej prosti izbiri neka omejitev. Kedor si namreč novo vero izvoli, ne sme biti takrat v takšnem duševnem položaju, ki trezen premislek in prosto prepričanje izključuje.

Prestop vere je treba v zmislu ukaza ministrstva za uk in bogočastje ter notranjega ministrstva od 18. januarja 1869 št. 13. prijaviti c. k. okrajnemu glavarstvu bivališča ozir. pri občinah z lastnim statutom občinskemu uradu (magistratu). Te oblasti potem obvestijo za spremembe matrik pristojne župne urade. —

Vse te določbe ne veljajo samo za prestop iz vere v vero, ampak tudi iz enega obreda v drugi obred iste vere. Tako pravi odredba ministrstva za uk in bogočastje od 7. februarja 1870 št. 184 naredbeni list, izdana na cesarskega namestnika v Galiciji, kjer imajo katoličane treh obredov: rimskega, grškega in armenskega.

68. Občinski urad B.

Vprašanje: 1.) Ali je posestnik, kateri ima predpisan idealni hišni naj. davek K 250 — kot virilist v obč. odboru?

Vprašanje: 2.) Ali se idealni hišni naj. davek všteje pri sestavi vol. imenikov davkoplačevalcem?

Odgovor:

1.) Opozarjamo Vas na besedilo tozadavnega §. 17. obč. reda, ki pravi, da so virilisti tisti, »ki od svojega nepremičnega posestva, ki ga imajo v občini, plačujejo vsaj po 100 gl. pravega davka«. Idealni davek se pa od rednega razločuje ravno v tem, da se ga ne plačuje, ampak, da ga imajo davčne oblasti samo v evidenci. Kedor tedaj pravega davka v resnici ne plačuje, ni virilist, potemtakem tudi Vaš posestnik ni, ker plačuje samo odstotke ozir. doklade od pravega davka, davka samega pa ne.

Odgovor:

2.) Ne. Sodba upravnega sodišča od 18. oktobra 1883 št. 2375 (zbirka Budwinsky št. 1875) pravi: »V ko-

likor je odvisna volilna pravica od davka, se morajo upoštevati samo oni davki, ki jih ima davčni obvezanec v resnici plačati. Vsled tega se pri uvrstitvi občanov v volilne razrede ne more ozirati na idealni davek, ki ga imajo v evidenci za lastnike hišnonajemninskega davka oproščenih poslopji.

69. Občinski urad B.

Vprašanje: 1.) Ali ima častnik v p. na primer c. kr. major volilno pravico v I. volilnem razredu, ako ne plača nobenega davka in ni semkaj pristojen, ima pa že stanovanje eno leto v občini?

Vprašanje 2.) Ali so upravičeni voliti v I. razredu kaplan, učiteljice in učitelj v p. (učiteljice ne v p.).

Odgovor:

1.) Vpokojeni častniki so naštet v § 1. št. 2. obč. vol. reda, so torej volilci ne glede na to ali plačujejo davek ali ne, toda le v slučaju, če so v občino pristojni (domačini).

2.) V prvem razredu so opravičeni voliti — duhovni v duševnem pastirstvu (§ 1. št. 2. črka a) volilnega reda). Po razsodbi državnega sodišča od 17. oktobra 1882 št. 204 (zbirka Hye št. 266) je štet med take duhovne tudi kaplane, ki jih je nastavil škof na kaki župni cerkvi kot kooperatorje. Oni sicer ne izvršujejo duševnega pastirstva samostojno, nego kot pomočniki župnika; kot taki pa pridobijo v občini domovinsko pravico, postanejo torej občani in so ne glede na davek opravičeni voliti.

Glede učiteljic (stalno nastavljenih) je sicer državno sodišče s sodbo od 13. oktobra 1884 št. 1884 (zbirka Hye št. 304) izreklo, da nimajo volilne pravice po § 1. št. 2. črka f) vol. reda, vendar se nam ta sodba ne zdi pravilna in pravična, ker ni nikakega razloga, da bi se delal razloček med moškimi in ženskimi uradniki ozir. učiteljskimi osebami. Pripomnimo pa, da imajo privilegovano pravico samo definitivni, z dekretom nastavljeni učitelji ozir. učiteljice.

Vpokojeni učitelji volijo v I. razredu samo tedaj, če so kot taki na ljudski šoli v občini sami nazadnje, pred svojo vpokojitvijo, delovali. To je naše mnenje, ki je v zakonu vtemeljeno. Volilni red namreč nikjer ne dela razločka med aktivnimi in vpokojenimi civilnimi uradniki, duhovni ali učitelji, na drugi strani pa zahteva, da so učitelji, ki naj volijo v I. razredu, nastavljeni na ljudski šoli, ki je v občini. — Opozorjamo Vas pa, da so v tem mnenja različna.

Dopisi.

Iz Kokarij. (Uspehi občine Kokarje za pravice slovenskega jezika). (Dalje). Potemtakem je občina več nego glavarstvo, več nego namestnija in ministrstvo! Da, v vseh avtonomnih zadevah in med te spada tudi pravica „svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti“. To prvenstvo v pravicah daje občini člen XIX. drž. osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. drž. zak. štev. 142. V smislu tega člena ima torej občina pravico določevati, v katerem jeziku naj ji nadrejene deželne in državne oblasti dopisujejo. Ona je v ti zadevi prva, če je namreč toliko zavedna in prosvetljena, da hoče biti prva. Seveda je lahko tudi zadnja, če namreč ne ve za svoje prvenstvo ali morebiti noče vedeti zanje in če prepušča višjim, da delajo z našim jezikom po svoji prevzetni volji.

Skoro vsi naši deželni in c. kr. državni uradniki so bili do zdaj mnenja, da pač občina lahko rešuje nemške dopise po slovensko, nima pa pravice zahte-

vati od deželnih in državnih uradov, da bi ji ti morali določiti svoje prvotne dopise v slovenskem jeziku.

Na podlagi tega krivega tolmačenja so se upali žugati županu občine Kokarje, ki je zahteval od njih prestavo njihovih nemških dopisov globe do 200 K.

Župan pa se ni ustrašil, temveč je oblastim raztolmačil:

1. da je državni osnovni zakon z dne 21. decembra 1867. l. izdan za državljane t. j. za občane kraljevin in dežel totranske državne polovice, ne pa za državne in deželne urade in uradnike ter jim je v tem tolmačenju s prstom pokazal na naslov tega zakona, ki se izrecno glasi: „ o o b č n i h p r a v i c a h d r ž a v l j a n o v “;

2. da je župan oziroma občinski odbor zakoniti zastopnik svojih občanov tudi v njihovih občnih političnih pravicah, zato je ima on pravico slovensko narodnost in slovenski jezik čuvati in gojiti.

To tolmačenje se je sicer gospodi „kadilo“ a je vendar zaprlo žugancem sapo; župan je ravnal dosledno vedno enako, a žugana globa se je razpršila v nič niso se namreč upali mu jo naložiti. Bila je prazna pena nad vodnim vrtincem.

Nekateri gospodje uradniki, ki so mislili, da Bog le po nemško sliši, so se hudovali nad županom, a konečno so se po razmotrivanju tega tolmačenja in zakona zedinili v sodbi, rekoč: „Kokarski župan ima prav! On je mož, ki je svojo moč do dobra spoznal!“

Gospodje so se spametovali še predno se je bila izrekla znana razsodba državnega sodišča. Bilo je ravno o pravem času, pred 12. uro, da so ušli blamaži!

Tudi deželni odbor Štajerski je imel v tem oziru krive pojme. On je celo mislil, da občina Kokarje nima pravice tožiti deželnega odbora pri državnem sodišču zaradi kršenja politične oziroma jezikovne pravice ker je njemu podrejena, saj je njegov zastopnik in deželni odbornik dr. Link pri obravnavi državnega sodišča dne 3. julija 1906 to naravnost trdil, a državno sodišče je za prav spoznalo, „da ta trditev ni utemeljena; kajti določbe državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. se ne nanašajo samo na posamezne fizične osebe, temveč tudi na vse tuzemske zbornice t. j. n. pr. občine, okrajne zastope, društva, zadrage, krajne in okrajne šolske svete itd. itd.“

Kot občina v vojvodini Štajerski je občina Kokarje brez dvoma tuzemski zbor a ne samo organ deželnega odbora. Seveda je ona znotraj zakonitih mej podrejena nadzorstvu deželnega odbora in je povrh tega člen upravnega organizma v deželi. A pri vsem tem je občina vendar zbor, ki obdrži kot taka vselej svoje politične pravice ter je torej upravičena tožiti predstojno (naredjeno) oblast zaradi kršenja političnih pravic pri drž. sodišču. K tem pravicam spada tudi po državnem osnovnem zakonu zajamčena pravica jezikove ravnopravnosti“.

Bog ve, kako je neki debelo gledal tisti uradnik, izvedevši za to razsodbo, ki se je ob neki priložnosti jezil, rekoč: „ta kokarski župan hoče glavarstvo ko-

mandirati, kakor kak ministrski predsednik, on najpomisli, da je občina najnižja oblast!"

Ne, gospodine, v pravicah jezikovne ravnopravnosti je župan več nego glavarstvo in namestništvo ter več nego gospod ministrski predsednik. V ti zadevi ima on pravico zahtevati, naj državni in deželni uradi to ravnopravnost nasproti občini v vsem obsegu izpolnjujejo.

Sicer pa je začelo c. kr. okrajno glavarstvo v Celju nasproti občini Kokarje ravnopravnost slovenskega jezika izpolnjevati tudi v tem oziru, da ji doloži pisma s slovenskimi naslovi, preostaja le še želja, naj se tiskajo na nje tudi natiski „Službeno poštne prosto“ itd. v slovenskem jeziku. Vse isto velja tudi o c. kr. politični ekspozituri v Mozirju.

Gotovo je dolžnost vsacega župana, svetovalca odbornika in tajnika, dobro poznati pravice državljanov, ki so v dvajsetih členih državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. zapopadene. Ta dolžnost veže tudi vsacega narodnjaka, katerega si bodi stanu, posebno one, ki delujejo med narodom. Vseobčno poznavanje teh pravic je v stanu naš narod v državi politično preporoditi, ga rešiti iz sedanje onemoglosti ter ga dvigniti na površino drugih zavednih narodov.

Kako slabo se mi svojih pravic zavedamo, dokazuje slučaj, da je neki narodnjak, ki se hoče šteti celo med naprednjake, menda v svoji nevednosti državljanskih pravic ter v svojem prijateljstvu do glavarstva smešil delo občine Kokarje, rekoč, da se Kokarškemu županu meša!

Potemtakem se je dne 3. julija t. l. tudi državnemu sodišču na Dunaju zmešalo, ker je potrdilo nazore Kokarske občine, one deželnega odbora pa zavrglo! Dal Bog, da bi se tudi njemu in vsem slovenskim narodnjakom, posebno pa še vsem županom, svetovalcem in odbornikom naših občin še hujše zmešalo nego županu občine Kokarje. To bi bilo epohalnega političnega pomena za ves slovenski narod! Bilo bi naše vstajenje iz mrtvila k novemu boljšemu političnemu življenju!

Z Bleda. (Razno). Z ozirom na zadnje imenovanje častnih občanov smo dobili od deželnega odbora odlok z dne 24. septembra 1906 št. 11.478, glasom katerega imenovanje častnih občanov ne potrebuje potrditve deželnega odbora.

Prošnjo za komisijski ogled občinskega vodovoda je občina že vložila pri c. k. okrajnem glavarstvu v Radovljici ter predložila tozadevni načrt, ki ga je izdelal g. deželni nadinžener Zbrizaj. —

Izpred najvišjih sodišč.

Volilno pravo.

Pojem dninarja, ki nima pasivne volilne pravice (t. j. pravice voljen biti). Karakteristični znaki dninarja so, 1.) da opravlja najnižja gospodarska dela, 2.) da se službeno razmerje lahko razdere vsak

dan, da torej služi od dne do dne, ne kakor hlapec, ki služi stalno proti odpovedi. Iz tega se posnema, da je zakon dninarjem zato odrekel pasivno volilno pravico, ker so preveč odvisni od delodajalca in ker so tudi sicer premalo gospodarsko samostojni zaradi svojih malih plač in pa zaradi slučajnosti njih službenega razmerja. — (Sodba upravnega sodišča od 10. oktobra 1905. št. 10.858.). —

Pojm obrtnega pomočnika, ki mu je tudi odrečena pasivna volilna pravica. Če naj se premotri, kaj je hotel zakonodajalec pod besedo „obrti pomočnik“ razumevati, je treba v prvi vrsti upoštevati, da je stavil pojma „dninar“ in „obrti pomočnik“ drugega poleg drugega. Iz tega sledi, da se gre tu za take obrtne pomočnike, kojih zaslužek se ne razloči mnogo od dninarjevega. Prezreti se pa pri tem dalje ne sme, da so bili obrtni pomočniki ob času, ko se je izdal občinski volilni red, po navadi hišni drugi delodajalcev in kot taki od njih zelo odvisni ter pod njih uplivom. (Sodba upravnega sodišča od 10. oktobra 1905 št. 10.858.).

Vzroki odvzete pasivne volilne pravice. Da postava jemlje dninarjem in obrtnim pomočnikom pravico voljenimi biti, ima svoj vzrok 1.) v popolni gospodarski odvisnosti take osebe od delodajalca, 2.) v uplivu, ki ga ima na podlagi službenega in delavskega razmerja delodajalec na take osebe. Zakon pa hoče za občinske zastopnike vsestransko neodvisne ljudi, ki se v izvrševanju svoje službe ne dajo uplivati od nikogar. — (Sodba upravnega sodišča od 10. oktobra 1905 št. 10.858.).

Pasivna volilna pravica delavcev. Delavcu se pasivna volilna pravica ne more odrekati, 1.) če njegov dnevni zaslužek izdatno prestopa dnino tako, da se mu od letnih prejemkov (vsaj 1200 K) predpiše osebno-dohodninski davek in 2.) če je delavsko razmerje tako, da mu manjkajo oni stvarni in pravni znaki, vsled katerih je postava izključila od pasivne volilne pravice dninarje in gotovo vrsto obrtnih delavcev, namreč popolna gospodarska odvisnost in možnost vplivanja od strani delodajalcev. (Sodba upravnega sodišča od 10. oktobra 1905 št. 10.858.).

Občinski sklepi.

Občinski sklepi in državni interesi: a.) Vprašanje, če je občinski zastop s kakim sklepom prekoračil svoj delokrog, ne spada v presojo državnega sodišča. Izvrševanje vsake politične pravice je samo v toliko dopustno, v kolikor se s tem ne škodujejo drugi opravičeni interesi države tako n. pr. je z ozirom na časovne in krajevne razmere občinski sklep postaviti Bismarcku spomenik, nedopustna demonstracija. (Sodba državnega sodišča v zbirki Hye: zvezek XI. št. 981.).

a.) Prepoved občinskega sklepa, da se postavi Bismarcku spomenik, ne vtemeljuje prikrašanja političnih pravic, če se s takim sklepom žalijo patrijotična čutila enega dela prebivalstva. (Sodba državnega sodišča v zbirki Hye XI. zvezek št. 1031.).